Memo

Onderwerp
Verdieping voormalig gesubsidieerde instellingen

Aan	Van	Datum
Ministerie van OCW	Rebel	4-6-2015

Inleiding

In dit memo wordt ingegaan op de effecten van bezuinigingen, waarbij we ons verdiepen in instellingen in de podiumkunsten, beeldende kunst en musea. Uitgangspunt vormen in totaal 411 instellingen. Dat zijn instellingen die in 2012 nog subsidie ontvingen vanuit de BIS, een rijkscultuurfonds of een G4 gemeente.

Vorig jaar voerden we in het kader van het rapport 'Economische ontwikkelingen in de culturele sector 2009-2013' een inventarisatie uit, waarvan de werkhypothese als volgt was opgebouwd.[1] Bezuinigingen bij het Rijk leiden ertoe dat minder instellingen in aanmerking komen voor een BIS-subsidie of voor een subsidie van een rijkscultuurfonds. Deze instellingen zouden vervolgens een subsidie aanvragen bij een gemeente. Hierdoor zouden bij gemeenten minder middelen beschikbaar zijn voor eerder gemeentelijk gesubsidieerde instellingen. Deze zouden buiten de boot vallen. We noemden dit een watervaleffect. Zo'n watervaleffect zou zich voordoen, als veel oud-BIS instellingen nu bijvoorbeeld subsidie krijgen van het Fonds Podiumkunsten (FPK), oud-FPK instellingen nu bij de gemeentelijke subsidie krijgen, en eerder door gemeenten gesubsidieerde instellingen geen subsidie meer ontvangen.

De conclusie van de verkenning van vorig jaar was dat er geen watervaleffect aangetoond kon worden. Het (gemeentelijke) vangnet bleek intact. Dat wil zeggen: veel, maar niet alle instellingen die nu geen onderdeel meer uitmaken van de BIS, worden wel structureel door een gemeente (of een rijkscultuurfonds) ondersteund. Het feit dat gemeentes dit op hebben kunnen vangen, lijkt te maken te hebben met het kleine aantal instellingen dat het per gemeente betreft.[2]

Omdat de grote veranderingen in het bestel één keer in de vier jaar plaatsvinden, namelijk bij de overgang naar een nieuwe cultuurnotaperiode, onderzoeken we deze keer niet specifiek het watervaleffect, maar gaan we na of de instellingen die tot en met 2012 wel, maar sinds 2013 niet meer door het Rijk (incl. rijkscultuurfondsen) of een G4 gemeente structureel gesubsidieerd worden, op dit moment nog actief zijn. Het gaat dus om een verdieping van de analyse met specifieke focus op deze instellingen.

[1] Zie voor het volledige rapport: www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/12/01/economische-ontwikkelingen-in-de-cultuursector-2009-2013.html.
[2] Voorbeeld: de gemeente Amsterdam subsidieert structureel zo'n 140 instellingen. In 2013 zijn 6 'oud-BIS' instellingen structureel gesubsidieerd door deze gemeente. We kunnen veronderstellen dat dit binnen de marges valt van de natuurlijke fluctuatie van de gesubsidieerde populatie.

Rebel Economics & Transactions bv
Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
T 010 275 59 95
F 010 275 59 99
info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com
KvK 56 67 43 68
IBAN: NL56 RABO 0175 4098 70

De opbouw van het document is als volgt.

- We beginnen met te beschrijven hoe we instellingen inventariseren en welke criteria we hanteren voor het bepalen of de instellingen nog actief zijn;
- Vervolgens brengen we in beeld hoeveel instellingen nog actief zijn, voor zowel de (structureel) gesubsidieerde als niet langer structureel gesubsidieerde instellingen;
- We maken de aantallen per sector inzichtelijk;
- Tenslotte voeren we een verdieping uit voor de instellingen die in 2013 zonder subsidie nog actief waren.

Inventarisatie van instellingen en opstellen criteria

In deze verkenning is ons doel om te bepalen of, en zo ja, in welke mate culturele instellingen in de genoemde deelsectoren nog actief zijn. Vanwege het wegvallen van de subsidierelatie is er voor het ministerie van OCW geen grond meer om aan deze instellingen specifieke (financiële) informatie te vragen over de activiteiten en bedrijfsvoering. Omdat het ministerie van OCW het van belang vindt na te gaan of deze instellingen nog actief zijn, is daarom voor een methode – een internetverkenning- gekozen op basis waarvan een duidelijk beeld geschetst kan worden, zonder de instellingen te belasten. We hebben de volgende stappen gezet:

- Stap 1: het startpunt was een lijst van instellingen die in 2012 door OCW, een rijkscultuurfonds of een G4 gemeente (structureel) gesubsidieerd werden.
- Stap 2: vervolgens hebben we een lijst opgesteld van instellingen die in 2013 door OCW, een rijkscultuurfonds of een G4 gemeente (structureel) gesubsidieerd werden.
- Stap 3: we identificeerden op basis van stap 1 en stap 2 de instellingen waarvan de subsidierelatie niet meer bestaat.
- Stap 4: we zijn per instelling nagegaan of deze in 2013, 2014 en 2015 nog actief was c.q. is. Dit doen we door middel van een internetverkenning aan de hand van een aantal criteria. Het resultaat hiervan is dat we weten of de instellingen die geen BIS-subsidie of een subsidie van een rijkscultuurfonds ontvingen, in 2014 en 2015 nog actief waren.

De verkenning naar de mate waarin een instelling actief is hebben we gedaan aan de hand van een aantal criteria:

- Staat de instelling nog ingeschreven bij de KvK?
- Heeft de instelling nog een website en zo ja, is deze nog actueel?
- Kunnen we voor de instelling activiteiten identificeren die in 2014 zijn uitgevoerd?
- Kunnen we voor de instelling activiteiten identificeren die in 2015 zijn c.q. nog worden uitgevoerd?

Daarnaast zijn we geïnteresseerd in eventuele manieren van instellingen om op andere wijze inkomsten te genereren, bijvoorbeeld door actief sponsoren te werven. Waar dit op de website bleek, maken we daar in dit memo melding van.

Aantal actieve instellingen

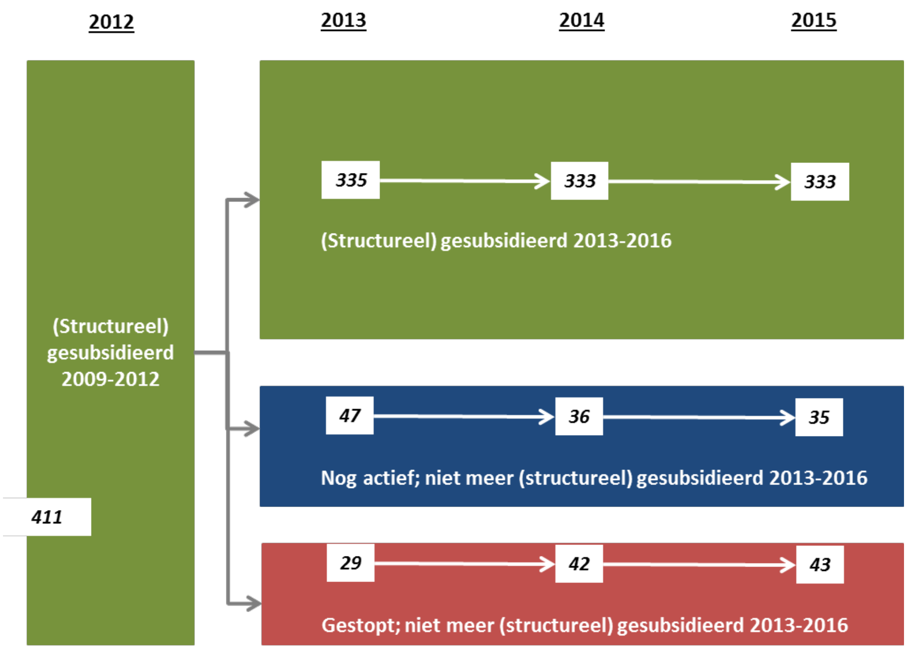
Uitgangspunt vormen in totaal 411 instellingen, zie figuur 1. Dat zijn instellingen die in 2012 nog subsidie ontvingen vanuit de BIS, een rijkscultuurfonds of een G4 gemeente. Van de totaal 411 instellingen zijn 292 instellingen uit de sector podiumkunsten (PK), er zijn 55 presentatie-instellingen (beeldende kunsten), en 64 musea.

Als ijkpunt voor een gestopte instelling nemen we het begin van een kalenderjaar. Er geldt dus niet 'gestopt in' maar 'gestopt per 1 januari van een betreffend jaar'. Voorbeeld: een instelling die in maart 2013 een laatste activiteit georganiseerd heeft en daarna gestopt is, wordt dus in 2013 als 'nog actief' meegenomen en in 2014 als 'gestopt'.

Wij hebben instellingen meegenomen waarvan we uit verschillende bronnen (gegevensbank OCW, jaarrekeningen, etc.) weten dat ze gemeentelijke subsidie ontvangen. Hierbij moeten we 2 opmerkingen maken:

- Ook bij de 'nog actieve' instellingen (het blauwe vlak) kunnen we niet uitsluiten dat ze bijv. een gemeentelijke incidentele projectsubsidie ontvangen. Deze zitten niet in de gegevensbank van OCW.
- Daarnaast kunnen we niet uitsluiten dat er actieve instellingen in het blauwe vlak zitten die een structurele subsidie ontvangen, indien deze subsidie lager is dan € 50.000 per jaar. Subsidies beneden deze omvang zitten namelijk niet in de gegevensbank van OCW.

Figuur 1 – Samenvatting activiteit (voormalig) structureel gesubsidieerde instellingen

In de figuur laten we zien of instellingen die in 2012 actief waren nog actief zijn:

- In de groene vlakken staat het aantal gesubsidieerde instellingen. De niet-gesubsidieerde instellingen staan in blauwe (nog actief) of rode vlakken (niet meer actief).

- Aan het verloop van het groene vlak is te zien dat de 411 in 2012 aflopen tot 333 in 2015. Overigens is het aantal gesubsidieerde actieve instellingen nu 331. Omdat we als ijkpunt 1 januari nemen zijn de 2 instellingen die dit jaar gestopt zijn niet in de figuur opgenomen.
- Het blauwe vlak laat zien welke mate instellingen die niet langer (structurele) subsidie krijgen nog actief zijn.
- In het rode vlak zien we de ontwikkeling van het aantal gestopte instellingen. Het valt op dat er jaarlijks steeds minder instellingen stoppen.

De 47 instellingen die in 2013 'nog actief' waren zonder subsidie, worden in het vervolg van de notitie nader geanalyseerd. Allereerst wordt er een onderverdeling naar sector gepresenteerd.

Verschillen tussen sectoren

Het verloop dat geschetst is in figuur 1 kunnen we uitsplitsen naar sector. In onderstaande tabel zijn opnieuw de in totaal 411 instellingen opgenomen, die in de periode 2009-2012 gesubsidieerd werden vanuit de BIS, rijkscultuurfonds of G4 gemeenten. Per sector is de afname van het aantal gesubsidieerde instellingen te zien. Daarnaast is te zien in welke mate niet langer (structureel) gesubsidieerde instellingen nog actief zijn en in welke mate deze gestopt zijn.

Tabel 1 – Actieve en niet actieve instellingen per sector (n=411)

Sector		2012	2013	2014	2015
Podiumkunst					
	Gesubsidieerd	292	226	225	225
	Nog actief		39	30	29
	Gestopt		27	37	38
	Totaal	***292***	***292***	***292***	***292***
Musea					
	Gesubsidieerd	64	62	62	62
	Nog actief		2	1	1
	Gestopt		0	1	1
	Totaal	***64***	***64***	***64***	***64***
Beeldende kunst					
	Gesubsidieerd	55	47	46	46
	Nog actief		6	5	5
	Gestopt		2	4	4
	Totaal	***55***	***55***	***55***	***55***

In tabel 1 is nogmaals te zien dat de verkenning met name gaat over podiumkunsten. 292 van de instellingen zijn actief in de podiumkunsten. Het grootste deel van de 38 in de periode 2013-2015 gestopte podiumkunstinstellingen stopt binnen een jaar na beëindiging van de subsidie (namelijk 27). In 2014 en 2015 stoppen er in totaal nog eens 11 instellingen in de podiumkunsten, wat het totaal

gestopte instellingen in de podiumkunst op 38 brengt. Procentueel overtreft deze daling de daling in andere sectoren. De 38 gestopte instellingen staan gelijk aan bijna 13% van het totaal aantal PK-instellingen in dit onderzoek. Dit kan ermee te maken hebben, dat er relatief veel op deze sector is bezuinigd.

Bij musea zien we dat maar 2 van de 62 musea niet langer subsidie ontvangt. Daarvan stopt er 1, per 2014. In de beeldende kunst zijn in 2015 ongeveer de helft van de niet langer (structureel) gesubsidieerde instellingen gestopt. Van de 55 instellingen in de beeldende kunst die in deze verkenning zijn meegenomen, zijn er 4 gestopt.

Nadere verkenning 47 instellingen

In dit deel gaan we nader in op de 47 instellingen die sinds 2013 geen subsidie meer ontvangen, maar op dat moment nog wel actief waren. Uit het overzicht op pagina 3 blijkt al dat in 2015 van deze 47 instellingen er 12 niet meer actief zijn (het blauwe vlak in de figuur). Dit geboden overzicht is het resultaat van een uitgevoerde internetverkenning, waarmee we aan de hand van een aantal criteria bepaalden in welke mate de instellingen nog actief zijn. Onder de 47 instellingen zijn 6 presentatie-instellingen en 2 musea, 39 instellingen zijn actief in de sector podiumkunst.

We kijken voor deze 47 instellingen allereerst naar de inschrijvingen in het register van de Kamer van Koophandel (KvK). Vervolgens is nagegaan of zij activiteiten ontplooiden in 2014 en 2015. Dit is gedaan door de websites van de organisaties te bezoeken en eventueel andere sites, zoals sociale media. Deze indicator – het al dan niet ontplooien van activiteiten – was doorslaggevend in de beoordeling van al dan niet actief zijn. Tegelijkertijd is ook geïnventariseerd of de instellingen een website hebben en of deze actueel is.

Tabel 2 - Overzicht instellingen waarvan de subsidie is weggevallen (n=47)

Instelling	KvK	Website	Actuele website	Act. 2014	Act. 2015
Ja	41	43	32	36	35
Nee	6	4	11	11	12
Nvt			4		

De 47 instellingen hebben – zoals duidelijk werd uit figuur 1 – niet allemaal het verlies van de subsidies op kunnen vangen. In 2014 zijn 36 van de initiële 47 instellingen nog actie. In 2015 neemt het aantal actieve instellingen verder af tot 35.

Wat opvalt is dat van een groot gedeelte van de – met name niet meer actieve – instellingen de website nog toegankelijk is, maar dat deze vaak niet actueel is. Het gaat hier voornamelijk om de agenda's welke normaliter de geplande voostellingen weergeven. In een aantal gevallen staan hier voorstellingen met een datum zonder jaartal, waardoor in eerste instantie niet opvalt dat het om een ander jaar dan 2015 gaat. Van de 12 instellingen die niet meer actief zijn, hebben er 4 geen website meer, hetgeen betekent dat de overige websites van gestopte instellingen nog in de lucht zijn. Overigens zijn er ook van de 35 in 2015 actieve instellingen 2 zonder actuele website.

We hebben ook gekeken of een inschrijving bij de KvK een indicatie is voor de mate waarin organisaties actief zijn. Dat blijkt niet helemaal het geval. Er zijn 12 instellingen niet meer actief in 2015. Van deze instellingen hebben er 6 nog wel een KvK-nummer.

Tijdens de inventarisatie zijn er verschillende vormen van bekostiging opgevallen, die zouden kunnen duiden op inspanningen om weggevallen subsidie op te vangen. "Vrienden van" of "steun ons" initiatieven komen daarbij het meest voor. Van de 35 in 2015 nog actieve instellingen bieden 12 instellingen deze mogelijkheid actief aan op de website. Het is onduidelijk in hoeverre het lukt om hiermee (op korte termijn) weggevallen subsidie op te vangen.

Naast deze vorm van bekostiging blijkt een aantal instellingen van provincies en gemeentes subsidies te ontvangen, waarbij we ervan uitgaan dat het projectsubsidies zijn. Dit geldt voor in ieder geval 8 van de 35 instellingen – daarvan was dit zichtbaar op de website. Dit getal presenteren we met wat voorzichtigheid. Enerzijds kan gezien de onderhoudsstaat van veel websites niet met zekerheid worden gezegd dat de subsidie betrekking heeft op het heden. Anderzijds is het uiteraard mogelijk dat er subsidies niet genoemd worden op de website. Verder ontvangen veel instellingen bijdragen van (private) fondsen. Tabel 3 geeft een overzicht.

Tabel 3 - Overzicht geïdentificeerde (alternatieve) bekostiging (n=47)

Instelling	Gemeentelijke / provinciale subsidies	(Private) fondsen	Vrienden van / steun ons initiatieven
# instellingen	8	8	12

Conclusies

Uit de uitgevoerde inventarisatie volgt een aantal conclusies ten aanzien van instellingen die in de periode 2009-2012 gesubsidieerd werden vanuit de BIS, een rijkscultuurfonds of een G4 gemeente:

- **Conclusie 1: Iets meer dan de helft van de sinds 2013 niet meer structureel gesubsidieerde instellingen is in 2015 gestopt.** In 2013 ontvingen 76 van de 411 instellingen geen structurele subsidie meer. Per januari 2015 zijn 41 van deze 76 instellingen (57%) gestopt en zijn 35 van deze instellingen (43%) nog actief. Er zijn daarnaast twee instellingen die ondanks een bestaande subsidierelatie gestopt zijn.
- **Conclusie 2: Er is in 2014 en 2015 sprake van stabilisering van het aantal gestopte instellingen na beëindiging van de subsidie.** Als we kijken naar actieve instellingen in 2013 ten opzichte van 2012 dan wordt duidelijk dat veel instellingen stopten binnen een jaar na beëindiging van de structurele subsidie (29 van de 76 instellingen die we in beeld hadden). Een jaar later stopt een kleiner aantal (13 instellingen van de 76), en per januari 2015 neemt het na-ijleffect verder af (één instelling). Het definitieve getal over 2015 kennen we uiteraard nog niet. Tot nu toe zijn er nog eens 2 instellingen gestopt.
- **Conclusie 3: Binnen de podiumkunstensector is relatief het meeste instellingen gestopt. Dit kan ermee te maken hebben dat er relatief veel op deze sector is bezuinigd.** De basis van de inventarisatie vormen 411 instellingen. Dat zijn 292 instellingen uit de sector podiumkunsten, 55 presentatie-instellingen en 64 musea. In de podiumkunsten is het meest bezuinigd. Daarom verwachten we daar relatief de grootste daling van het aantal actieve instellingen. De daling is

inderdaad het grootst in de podiumkunsten. Er zijn 38 PK-instellingen gestopt vanaf 2013, hetgeen gelijk staat aan bijna 13% van het totaal aantal PK-instellingen in dit onderzoek. Van de presentatie-instellingen zijn er 4 gestopt en van de musea 1 (dit staat gelijk aan afgerond aan 7% en 2%). Omdat het bij de musea gaat om maar twee instellingen, zijn hier geen conclusies mogelijk.

- **Conclusie 4: De meeste actieve instellingen hebben een actuele website of waarop activiteiten staan en/of vermelden deze op sociale media.** Van de 35 in 2015 actieve instellingen hebben 32 instellingen een actuele website waarop activiteiten vermeld staan. De scan in deze inventarisatie geeft verder het beeld dat vaak websites van gestopte instellingen nog in de lucht zijn, maar niet meer bijgehouden worden.